

Yerel Halkın Turizme Bakış Açısının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği¹ (A Research on the Determination of Residents' Perception About Tourism in Diyarbakır)

Şükran HANÇER^a, *Ali Rıza MANCI^b

^a Harran University, Graduate Student, Şanlıurfa/Turkey

^b Harran University, School of Tourism and Hotel Management, Şanlıurfa/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim

Tarihi:02.10.2017

Kabul Tarihi:15.11.2017

Anahtar Kelimeler

Bölgesel kalkınma

Diyarbakır

Turizm algısı

Turizm

Yerel halk

Keywords

Regional development

Diyarbakır

Tourism perception

Tourism

Residents

Öz

Bu çalışma, Diyarbakır ilinde ikamet eden yerel halkın turizme bakış açısını belirlemeyi amaçladı. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak 320 anket gerçekleştirildi. Anketler, demografik sorular ve 5'li Likert yöntemine dayanan ifadelerden oluşturuldu ve 2016 yılı Nisan-Mayıs aylarında Bağlar, Kayapınar, Yenişehir ve Sur ilçelerinde gerçekleştirildi. Sosyal Değişim Kuramı çerçevesinde bulgulara ulaşıldı. Turizm faaliyetlerinin yerel halk üzerindeki etkileri ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olarak sınıflandırılarak faktör analizi yapıldı. Genel olarak, yerel halkın turizm algısının olumlu yönde olduğu belirlendi. Yerel halkın kimi kişisel özellikleriyle turizmin yaratmış olduğu etkilerin birbiriyle ilişkili olduğu belirlendi. Ekonomik faktörler boyutu ile eğitim, medeni durum, meslek, tatil deneyimi, turizme genel bakış açısı ve yaş; çevresel faktörler boyutu ile cinsiyet, gelir, aidiyet, turizme genel bakış açısı; sosyo-kültürel faktörler boyutu ile ikamet yeri, eğitim ve medeni durum, meslek, tatile deneyimi, turizme genel bakış ve yaş değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna ulaşıldı. Sonraki araştırmalara yerli-yabancı ziyaretçi ve paydaşların dâhil edilmesi yapılacak turizm gelişim planlarının başarısı açısından önerildi.

Abstract

This study aimed to determine the residents' perception of Diyarbakır. By using convenience sampling method, 320 questionnaires were conducted. Questionnaires consist of demographic questions and statements based on the 5 points Likert. They were conducted at Bağlar, Kayapınar, Yenişehir and Sur in April-May 2016. Findings were reached within the framework of Social Exchange Theory. Factor analysis was carried out by classifying them into economic, social, cultural and environmental aspects. Generally, residents' perception of tourism is positive. There are relationship between personal characteristics of residents and impact of tourism. Dimension of economic factors include education, marital status, occupation, vacation experience, age and general perception of tourism; environmental factors include gender, income, place attachment, general perception of tourism; socio-cultural factors consist of place of residence, education and marital status, occupation, vacation experience and age, were determined to be statistically significant. Subsequent research has been proposed in terms of the success of tourism development plans to include domestic and foreign visitors and stakeholders.

* Sorumlu Yazar.

E-posta: armanci@harran.edu.tr (A. R. Mancı),

¹Yüksek lisans tezinden üretilmiştir

GİRİŞ

İleri ulaşım ve teknoloji olanaklarının gelişmesiyle, her yıl milyonlarca insanın katıldığı turizm faaliyetleri kolaylaşmış ve basit bir duruma gelmiştir. Yaşadıkları yerlerden geçici sürelerle ayrılarak başka yerlere gidip gezip-görme, dinlenme, eğlenme ve öğrenme gibi psikolojik, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayabilme fırsatı yakalayan insanlar, turizmi zamanla ihtiyaç haline getirmiştir.

Turizm hareketliliğinin uluslararası, ulusal ve yerel temelde ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz sonuçları da olabilmektedir (Almeida García, et.al., 2015). İstihdam olanaklarını arttırması (Yoon, Gursoy, & Chen, 2001), önemli bir gelir kaynağı oluşturması, altyapı ve üstyapının gelişmesiyle yüksek yaşam düzeyine yükselebilmek (Andereck & Nyaupane, 2011) yerel halkın kazanabileceği ekonomik faydalar olarak söylenebilir. Buna karşın, istihdamın mevsimsel oluşu, fiyatların üzerinde yükseltici baskı oluşturarak hayat pahalılığına sebep olması, konut ve kira fiyatlarının arttırması turizmin olumsuz yerel etkileri arasında gösterilmektedir (Gabriel Brida, Osti, & Faccioli, 2011). Keza sosyal ve kültürel açıdan da hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarla karşılaşmaktadır. Kültürel ve sosyal etkileşim sonucunda yerleşiklerin alışkanlıkları, örf ve adetleri, değer yargıları, inançları, yaşam biçimleri, söylemleri, konuşma aksanları, yabancı dil konuşabilme kabiliyetleri olumlu yönde değişime uğrayabilir. Oysa trafik sıkışıklığı, park sorunu, suç işleme artışı, geçimsizlik, vandalizm (yıkıcılık), bağımlılık yapan madde kullanımı, alkol tüketimi ve ahlaki bozulma (Göktaş, 2016). turizmin sebep olduğu olumsuz sosyal sonuçlar arasında sayılmaktadır (Bestard & Nadal, 2007; Diedrich & García-Buades, 2009; Almeida-García, et.al., 2016). Ayrıca yerel halk yoğun bir şekilde çevresel olumsuzluklarla karşı karşıya kalabilmektedir (Bestard & Nadal, 2007; Gümüş ve Özipek, 2009; Toprak, 2015).

Bazen olumlu bazen olumsuz algı tespitinde bulunan çok miktarda ulusal ve uluslararası çalışmalar bulunmaktadır (Jurowski, Uysal, & Williams, 1997; Lawson, Williams, Young, & Cossens, 1998; Tosun, 2002; Teye, Sirakaya, & Sönmez, 2002); Cavus & Tanrısevdi, 2003); Akova, 2006; Alaeddinoğlu, 2007; Gursoy, Chi, & Dyer, 2010; Tunçsiper, 2011; Doğan & Üngüren, 2012; Şahbaz & Karaçar, 2013; Biçici, 2014; Sharpley, 2014; Mansuroğlu, 2014; Almeida García et al., 2015; Ekici & Çizel, 2015; Polat & Yıldız, 2016; Başarangil ve ark., 2016; Ali, Hussain, Nair, & Nair, 2017).

Yerel halkın tutumlarının önemslenmediği ve kararların dışında tutulduğu bir turizm gelişimi, uzun vadeli başarıyı yakalamak konusunda isteneni vermeyebilmektedir (Dal ve Baysan, 2007; Biçici, 2014). Yerel halkın turizme yönelik algılarının, tutumlarının ve görüşlerinin belirlenmesi ziyaret yerine uygulanacak turizm gelişim politikalarının başarısı, sürdürülebilirliği açısından önem teşkil etmektedir (Yoon et al., 2001). Yerel halkın görüşlerinin dışlandığı dikkate alınmadığı bir politikanın başarı şansı bir hayli azalmaktadır. Aynı zamanda, yerel halkın desteği ve katılımı olmaksızın turizm politikalarının ve planlarının başarıya ulaşması olanaksızdır (Almeida-García, Peláez-Fernández, Balbuena-Vázquez, & Cortés-Macias, 2016). Buna göre, yerel halkın turizm faaliyetlerini destekleyip desteklemediğini belirlemeye yönelik çalışmaların yapılması önemli ve gereklidir (Nunkoo, Smith, & Ramkissoon, 2013). Keza yerel halkın turizm faaliyetlerine ilişkin algılarının ve tutumlarının sürekli olarak belirlenmesi gerektiğini ifade edilmektedir (Teye et al., 2002; Yılmaz, 2017). Bu konudaki çalışmalar son yıllarda artan oranda hız kazanmıştır (Şahbaz & Karaçar, 2013; Biçici, 2014; Ekici & Çizel, 2015; Yıldız ve Polat, 2016; Başarangil, 2016; Birdir, Karakan, & Çolak, 2016; Güney & Göller, 2017). Çünkü araştırmacılar bir

bölgenin kalkınma başarısı için yerel paydaşların eşgüdümlü bir tarzda sürece dahil edilmeleri gerektiği noktasında hemfikirdir (Yu, Chancellor, & Cole, 2011).

Bu çalışmanın amacı, Diyarbakır örneğinde yerel halkın turizme bakış açılarının ortaya koyarak, bölgesel turizm planlamasında diğer paydaşlarla birlikte yerel halkın sürece dahil edilmesidir. Sürece dahil edilecek yerleşiklerin algılarının belirlenmiş olması planlamacılara ışık tutacak nitelikte olduğundan bu çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Bu amaca uygun olarak, yerel halkın bireysel özellikleri ile birlikte turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri çözümlenmeye çalışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Turizmin etkilerini belirlemek, Doxey'in (1975) Tolerans Yaklaşım modelini ileri sürmesinden beri yaygın bir çalışma konusu olmuştur (Çavus & Tanrısevdi, 2003). Çünkü ev sahibi-misafir ilişkileri destinasyonun turizm başarısına etki etmektedir. Turizmin sürekli yerleşikleri rahatsız edecek sonuçları olabilmektedir (Akova, 2006). Yerleşiklerin, turizme ve turiste takınacakları olumsuz bir tutum o destinasyonu ziyaret edenlerin sayısında bir azalmaya neden olabilmektedir. Buna bağlı olarak, “yerleşiklerin tutumlarının sürekli belirlenmesi gerektiği ifade edilmektedir” (Akova, 2006).

Destinasyonlar farklı boyutlarda turizm faaliyetlerinden etkilenmektedir. Önceki çalışmaların bir çoğunda turizmin sebep olduğu etkiler ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel olmak üzere üç boyutta ele alınmakta (Tosun, 2002; Bestard & Nadal, 2007; Yankholmes & Akyeampong, 2010; Vargas-Sánchez, Porrás-Bueno, & Plaza-Mejía, 2011; Sharpley, 2014b; Biçici, 2014). İlgili çalışmaların neredeyse tamamı söz konusu etkileri niceliksel yöntem kullanılarak yani anket verileri analizi neticesinde çeşitli bulgulara ulaşmışlardır. Ayrıca likert tipi ölçek kullanılarak tutumlar ölçülmeye çalışılmıştır. (Sharpley, 2014a; Akova, 2014; Başarangil, 2016; Erdem, 2017; Sinclair-Maragh, 2017).

Son birkaç yıl içinde, araştırmacılar “Tolerans Yaklaşımı Modeli”, “Destinasyon Yaşam Seyri Modeli” ve “Sosyal Değişim Modeli” kuramlarını kullanarak çalışmalarını temellendirmişlerdir (Sharpley, 2014b ; Bimonte & Punzo, 2016a). Birinci modele göre, yeni gelişen destinasyon yerleşikleri ilk başlarda turizme karşı olumlu tutum almakta, lakin faaliyetlerin etkisi arttıkça tutumlar olumsuzla dönüşebilmektedir (Boğan ve Sarışık, 2016). İkinci kuram “turizm destinasyonlarının gelişim seviyesi ile yerel halkın turizm ve etkilerine yönelik tutumu arasında ters yönlü bir ilişki olduğudur” (Yılmaz, 2017). Üçüncü kuram ise, “turizmden fayda sağlayan insanların turizmi ve turizmin etkilerini daha olumlu karşılayacakları görüşüdür” (Yılmaz, 2017). Yani turizmden elde edilen fayda, katlanılan maliyetten fazla ise destek artmakta, tersi durumda azalmaktadır. Her üç kuramı temellendirerek yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar literatürde yer almaktadır (Başarangil, 2016; Yıldız ve Polat, 2016; Ribeiro, et. al., 2017; Güney & Göller, 2017; Sinclair-Maragh, 2017; Lin, Chen, & Filieri, 2017). Fakat değişik araştırmalar, hem kuramları doğrulayan hem de doğrulamayan bulgulara ulaşılabilmiştir. “Cumalıkızık (Akova, 2006), Van (Alaeddinoğlu, 2007) Taraklı, Göynük ve Mudurnu (Demiroğlu ve İzgi, 2007) ve Afyonkarahisar (Özdemir ve Kervankıran, 2011) gibi yeni gelişen destinasyonlar Tolerans Yaklaşım Modelini doğrulayan biçimde yerleşiklerin olumlu bakış açısına sahip olduğu gözlenmiştir” (Yılmaz, 2017). Nitekim, Kuşadası ile ilgili yapılan iki ayrı çalışmada, iki farklı bulguya ulaşılabilmiştir. Dal ve Baysan (2007), “yerel halkın turizm faaliyetlerine karşı

hoşnutsuzluğunu gösteren görüşler yörede turizmin sürdürülebilirliği hakkında soru işaretleri yaratmaktadır” bulgusunu sergilerken; Çalışkan ve Tütüncü (2008), Destinasyon Yaşam Seyri Modeli’nin aksine Kuşadası’nın gelişim seviyesinin yüksek olmasına rağmen, yerleşiklerin halen turizme desteklerini devam ettirdikleri iddiasındadır. Buradan kuramsal açıdan konu ile ilgili bir görüş birliği olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Yine Andriotis & Vaughan (2003), kuramın hilafına olgun bir destinasyon olan Crete’nin yerleşiklerinin turizmi destekledikleri ve olumlu algıya sahip olduklarını belirlemiştir. Keza Lin ve ark. (2017) anılan kuramlardan farklı olarak broden-and-build theory (olumlu duygu genişletme ve inşa etme) şeklinde çevirebileceğimiz kısaca mutlu, huzurlu ve yaşam tatmini yüksek bir toplum fertlerinin daha esnek, hoşgörülü, uyumlu ve yaratıcı olacağı dolayısıyla turist etkileşiminde olumlu duygulara ve bakış açısına sahip olacağı savına dayanarak, sadece destinasyonun gelişimi ve planlaması için önemli olmadığını aynı zamanda misafirperverlik, iyi niyet gösterimi ve birlikte değer yaratabilecekleri (Gursoy, Jurowski, & Uysal, 2002) sonucuna ulaşmıştır. Kuramsal çerçeve ile ilgili daha fazla bilgi için derleme çalışmaları gözden geçirilebilir (Jurowski et al., 1997; Gabriel Brida et al., 2011; Sharpley, 2014b; Almeida García et al., 2015; Bimonte & Punzo; Sharpley, 2016a; Yılmaz, 2017). Buna ek olarak, Yılmaz (2017), “Söz konusu kuramların yetersiz kaldığı durumların olabileceği, böyle şartlarda “bütünleşik tehdit kuramı”, “temas hipotezi”, “toplum katılımı” ve “büyüme makinesi kuramı” vb. yaklaşımlar bulunmaktadır” demektedir.

Sosyal değişim modeli en sık kullanılan kuram olarak göze çarpmaktadır (Jurowski et al., 1997). Bu modelin özelliği ev sahibi- misafir etkileşim sürecinde fayda- maliyet unsurunun göz önüne alınmasıdır. Bir başka deyişle, yerleşikler, turizm faaliyetlerinden fayda sağladıkları müddetçe turizm gelişimine destek vermekteler, turizm etkilerinin maliyeti faydasını aşınca destek azalmakta olumsuz bir algı oluşmaktadır. Böylece, sosyal değişim paradigmasının faydalı bir kuramsal çerçeve oluşturduğunu ve yerleşiklerin niçin olumlu ya da olumsuz tutum içerisinde olduklarını kolaylıkla açıklamaktadır (Andereck, Valentine, Knopf, & Vogt, 2005). Bu çalışmada, sosyal değişim kuramı öngörülerini baz alınarak yerel halkın bireysel özellikleri, turizm etkilerini algılayış biçimleri ve aralarındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Gereç

Bu çalışmada, 2016 yılında Diyarbakır’da ikamet etmekte olan yerel halkla yüz yüze yapılan anketlerden elde edilen birincil veriler kullanıldı. Bu veriler, Diyarbakır yerleşiklerinden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 350 anketten oluşmaktadır. 175 kadın, 145 erkek toplamda 320 tanesi uygun görülüp değerlendirilmeye alındı. Elde edilen veriler SPSS ile analiz edildi. Araştırma evrenini, Diyarbakır ili merkez ilçeleri olan Bağlar (218,853), Kayapınar (182,578), Yenişehir (122,787) ve Sur (68,532) bölgeleri oluşturmaktadır. Bu ilçelerde ikamet etmekte olan ve seçmen niteliğine haiz toplam nüfus 590,000’dir. Alan yazınında hata riskini azaltmak için 30’dan büyük, 500’den küçük örneklem büyüklüklerinin birçok araştırma için yeterli olacağı hakkında görüş birliği vardır (Yolal, 2016). Mevcut çalışmada, %95 güvenirlilik düzeyi ve %5 hata payı öngörülerek 384 anket yapılması hedeflenmiş olmakla birlikte, çalışma sahasının sosyal yapısından kaynaklanan sorunlar nedeniyle, ancak 320 anket yapılabilmektedir. Bu anket sayısı, %5,5 hata payına tekabül etmekte olup, genel olarak sosyal bilimlerde araştırmalarında yeterli sayılmaktadır.

Yöntem

Katılımcılara bireysel özellikleri (Çizelge 1), genel turizmi algılamalarını (Çizelge 2) belirlemeye yönelik çeşitli sorularla birlikte bakış açılarını tespit için “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde 5’li Likert Ölçeği (Çizelge 5,6,7) kullanıldı. İfadelerin güvenilirlik katsayısı Cronbach’s Alpha (Çizelge 3) ile hesaplandı. Faktör analizinde örneklem büyüklüğünün uygunluğunu ölçmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulandı. Normallik testi sonucunda faktörlerin normal dağılım göstermedikleri görüldü. Bu nedenle parametrik olmayan, normal dağılmayan analiz olan Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanıldı. Ölçeğe ilişkin ifadeler faktör analizi ile sınıflandırıldı. Bu analiz sonucunda; ekonomik faktörler, çevresel faktörler ve sosyo-ekonomik faktörler olmak üzere üç boyut elde edildi, aşağıdaki hipotezler oluşturuldu.

H₁: Turizmin ekonomik etkileri ile katılımcıların bireysel özellikleri arasında farklılık vardır.

H₂: Turizmin sosyo-kültürel etkileri ile katılımcıların bireysel özellikleri arasında farklılık vardır.

H₃: Turizmin çevresel etkileri ile katılımcıların bireysel özellikleri arasında farklılık vardır.

Araştırma Bulguları ve Tartışma

Bulgular

Araştırmaya katılanların demografik özelliklerinin sıklık ve yüzde dağılımları çizelge 1’de yer almaktadır. Ankete katılan yerel halktan %45,3’ü erkek iken, %54,7’si kadındır. Ankete katılanların %66,6’ını 18-30 yaş arası yerel halk oluşturmaktadır. 31-45 yaş aralığı %20,6 olurken, 45 yaş üstü %12,8’lik dilimi oluşturmaktadır. Katılımcıların %25’i Kayapınar, %21,6’i Bağlar, %15,9’i Yenişehir ve %13,4’ü ise Sur ilçesinde ikamet etmektedir. Diyarbakır turizminin kalbi olan Sur, terör olaylarından dolayı boşaltıldığından yerel halk ikamet yerlerini değiştirmek zorunda kalmıştır. Bunun sonucunda, Sur ilçesinde uygulanan anketlerin oranı düşmüştür. 20 yıl ve üzeri Diyarbakır’da ikamet eden katılımcıların oranı %61,6’dır. Bunların büyük bir bölümünü doğduklarından beri Diyarbakır’da yaşayanlar oluşturmaktadır. %16,6’lık oranla ikamet süreleri 1-5 yıl olan halkın bir kısmını öğrenciler ve memurlar oluştururken diğer kısmını da terör olaylarından kaçan halk oluşturmaktadır. Katılımcıların %26,2’i öğrenci; %22,8 özel sektör çalışanı, %16,6’sı memurdur. İşçilerin oranı ise %14,4’e tekabül etmekte, %5,3 esnaf, %2,5 ev hanımı ve %1,6’lık kısım diğer mesleklerden oluşmaktadır. Bu meslek grupları arasında turizmle ilgili işle uğraşanların oranı %10,9 iken; turizmle alakalı işle uğraşmayanların oranı %89,1’e tekabül etmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu (%65) halen lisans öğrenimi gören ve mezunları oluşturmaktadır. Lisansüstü eğitim almış katılımcı oranı %8,4; lise mezunu olanlar %17,8; ortaokul mezunları ise %3,8’dir. Geliri 1000 TL ve altı olan katılımcılar %39,1 oranındadır. %90,7’sinin gelirinin 3000 TL ve altı, %9,4’ünün ise 3000 TL üzeri olduğu görülmektedir. Yerel halkın tatile gitmeme oranı %38,8’dir. Diğer yandan yüksek gelirli kişilerin tatile gitme oranı %61,2’ye denk gelmektedir. %66,2 oranıyla bekârlardan sağlanan katılım daha fazla olmaktadır. Bunu %32,5 ile evliler takip ederken, %0,65’er pay dul ve boşanmışlara aittir. Büyükşehir olan Diyarbakır’a görev, eğitim vb. durumlardan ötürü yerleşen halkın oranı %24,7 iken; %75’i Diyarbakırlı olduğunu belirtmiştir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	175	54,7
Erkek	145	45,3
Yaş(Yıl)		
18-30	213	66,6
31-45	66	20,6
46 ve üstü	41	12,8
İlçe		
Kayapınar	80	25,0
Bağlar	69	21,6
Yenişehir	51	15,9
Sur	43	13,4
Diğer	77	24,1
Eğitim durumu		
İlkokul	16	5,0
Ortaokul	12	3,8
Lise	57	17,8
Lisans	208	65,0
Lisansüstü	27	8,4
Medeni durum		
Evli	104	32,5
Bekâr	216	67,5
Meslek		
Esnaf	17	5,3
İşçi	46	14,4
Memur	53	16,6
Öğrenci	84	26,3
İşsiz	34	10,6
Ev Hanımı	8	2,5
Özel Sektör	73	22,8
Diğer	5	1,6
Gelir(TL)		
1000 ve altı	125	39,1
1001-2000	105	32,8
2001-3000	60	18,8
3001-4000	18	5,6
4000 ve üstü	12	3,8
İkamet süresi(Yıl)		
1-5	53	16,6
5-10	22	6,9
10-15	10	3,1
15-20	38	11,9
20 yıl ve üzeri	197	61,6
Aidiyet		
Yerlisi	241	75,3
Yerlisi olmayan	79	24,7
Tatile gider misiniz?		
Evet	196	61,3
Hayır	124	38,8
Turizmle ilişkili bir iş		
Evet	35	10,9
Hayır	285	89,1

Katılımcıların %10,9'u turizm imkanlarını yeterli bulmaktadır. %37,5'inin daha da geliştirilmesi gerektiğini, %17,5'inin imkânların değerlendiremediğini düşünmektedir. %34,1'inin devlet desteğini yeterli bulmuyorum düşüncesindedir. Katılımcıların %14,4'ü insanların kaynaşmasına katkı sağlayan bir faaliyet, %30,3'ünün

ekonomiyi geliştiren bir faaliyet, %49,4'ü doğayı, tarih-kültürel değerleri koruyup geliştiren bir faaliyet, %5,9'u turizmi toplumun ahlaki yapısını olumsuz etkileyen bir faaliyet olarak görmektedir. Turizm geliştirilmesi için %37,8'inin yerel halkta bilinç oluşturulmasını, %23,1'inin daha etkili reklam ve pazarlama yapılmasını, %31,6'sının restorasyon ve yenilemeye yönelik çalışmalar yapılmasını, %7,5'inin turizme yönelik fiyatlarda indirimler yapılmasını önermiştir. Katılımcıların %85,3'i turizmin genel olumlu etkisi olduğu, %14,7'sinin etkisi olmadığı düşünceindedir. Turizme uygun tarihi doğal güzellikleri bulunduğunu görüşünde olan katılımcıların oranı %85 olup, buna karşın sakin ve güvenli bir Őehir olduğunu söyleyenler %3,4 seviyesindedir. Termal turizm yönünden zengin kaynaklara sahip olduğunu iddia edenler %6,9; yolların keşiştiği noktada yer aldığını belirtenler %4,7 oranındadır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Katılımcıların Turizmi Algılama Őekilleri

Diyarbakır'daki turizm imkânlarını nasıl buluyorsunuz?	Sayı	Yüzde (%)
Yeterli buluyorum	35	10,9
Daha da geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum	120	37,5
Yerel halkın turizm imkânlarını değerlendiremediğini düşünüyorum	56	17,5
Devlet desteğini yeterli bulmuyorum	109	34,1
Toplam	320	100
Diyarbakır'da turizmin gelişmesi için neler yapılmalıdır?	Sayı	Yüzde (%)
Yerel halkta turizm bilinci oluşturulmalıdır	121	37,8
Daha etkili reklam ve pazarlama yapılmalıdır	74	23,1
Restorasyon ve yenilemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır	101	31,6
Turizme yönelik fiyatlarda indirimler yapılmalıdır	24	7,5
Toplam	320	100
Turizmin yerel halk üzerinde olumlu katkıları var mıdır?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	273	85,3
Hayır	47	14,7
Toplam	320	100
Turizmi algılama Őekliniz nedir?	Sayı	Yüzde (%)
İnsanların kaynaşmasına katkı sağlayan bir faaliyet	46	14,4
Ekonomiyi geliştiren bir faaliyet	97	30,3
Doğayı, tarihi-kültürel değerleri koruyup geliştiren bir faaliyet	158	49,4
Toplumun ahlaki yapısını olumsuz etkileyen bir faaliyet	19	5,9
Toplam	320	100
Diyarbakır'ın turizm yönünden en önemli özelliği nedir?	Sayı	Yüzde (%)
Sakin ve güvenli bir Őehir yapısı bulunmaktadır	11	3,4
Yolların keşiştiği noktada yer almaktadır	15	4,7
Termal turizm yönünden zengin kaynaklara sahip olmaktadır	22	6,9
Turizme uygun tarihi doğal güzellikleri bulunmaktadır	272	85,0
Toplam	320	100

Turizmin etkilerine yönelik tutumları ölçmek için kullanılan ölçeğin katılımcılarca aynı düzeyde algılanıp algılanmadığını belirlemede güvenilirlik katsayısı hesaplanmış, 0,897 bulunmuştur. Bu değer ölçeğin güvenilirliğin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha (Güvenilirlik Katsayısı)	N of Items (Madde Sayısı)
0,897	16

Yerel halkın turizme bakış açısı ölçeğine ilişkin Kaiser-Meyer-Olkin değerinin 0,868 olduğu görülmektedir. KMO değeri örnekleme büyüklüğünün yeterli olduğunu, Bartlett's testi sonuçları da ($p < ,05$) ($p = 0,000$) verilerin faktör analizine uygun olduğu göstermektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Ölçeğe İlişkin KMO Analizi

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örnekleme Yeterliliği		0.868
Küresellik ve Bartlett testi	Yaklaşık ki kare değeri	616,708
	Serbestlik derecesi	120
	p değeri anlamlılık değeri	0,000

Çizelge 5’de yer alan “Ekonomik Faktör” algı düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Genel Ortalama= 3.95). Ekonomik faktör boyutunun madde ortalamaları incelendiğinde “Yerel halkın geliri turizm sayesinde artacaktır.” (4.32) maddesi en yüksek algıya sahipken “Turizm mal, hizmet ve emlak fiyatlarının artmasına neden olacaktır” (3.92) maddesi en düşük algıya sahiptir.

Çizelge 5. Ekonomik Faktör Boyutuna İlişkin Sıklık, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ekonomik Faktör Maddeleri		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	X	s.s.
Yerel halkın geliri turizm sayesinde artacaktır	f	7	16	15	110	172	4.32	0.93
	%	2.2	5.0	4.7	34.4	53.8		
Turizmin gelişimi bölgeler arası farklılıkları ortadan kaldırarak bölgesel kalkınmayı sağlayacaktır	f	7	35	52	108	118	3.92	1.07
	%	2.2	10.9	16.3	33.8	36.9		
Turizm il ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır	f	7	35	22	104	152	4.12	1.08
	%	2.2	10.9	6.9	32.5	47.5		
Turizm diğer sektörlerdeki yatırımları da tetikleyecektir	f	10	16	42	124	128	4.07	1.00
	%	3.1	5.0	13.1	38.8	40.0		
Turizm sayesinde kentteki işsizlik oranı azalacaktır	f	23	47	34	116	100	3.69	1.24
	%	7.2	14.7	10.6	36.3	31.3		
Turizm mal, hizmet ve emlak fiyatlarının artmasına neden olacaktır	f	24	35	60	119	82	3.62	1.19
	%	7.5	10.9	18.8	37.2	25.6		
Boyut Ortalama = 3.95								

Çizelge 6’da yer alan “Çevresel Faktör” algı düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Genel Ortalama=3.64). Çevresel faktör madde ortalamaları incelendiğinde “turizm sayesinde doğal çevre ve tarihi yapılar korunacaktır.” (4.13) maddesi en yüksek algıya sahipken “Diyarbakır’ın gelişiminde en önemli sektör turizm olacaktır.” (3.25) ifadesi en düşük algıya sahiptir.

Çizelge 6. Çevresel Faktör Boyutuna İlişkin Sıklık, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

ÇEVRESEL FAKTÖR MADDELERİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	X	s.s.
Turizm sayesinde doğal çevre ve tarihi yapılar korunacaktır	f	22	20	18	92	168	4.13	1.19
	%	6.9	6.3	13.1	28.8	52.5		
Turizm ildeki restorasyonu geliştirecektir	f	13	20	24	122	141	4.11	1.05
	%	4.1	6.3	7.5	38.1	44.1		
Kentlin alt yapı ve üst yapı sorunları turizmle giderilecektir	f	17	73	88	72	70	3.32	1.19
	%	5.3	22.8	27.5	22.5	21.9		
Turizm ildeki ulaşımı kolaylaştıracaktır	f	12	62	74	94	78	3.51	1.16
	%	3.8	19.4	23.1	29.4	24.4		

Diyarbakır'ın gelişiminde en önemli sektör turizm olacaktır	f	22	98	68	73	59	3.15	1.23
	%	6.9	30.6	21.3	22.8	18.4		
Boyut Ortalama = 3.64								

Çizelge 7'de yer alan "Sosyo-kültürel faktör" algı düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Genel Ortalama=4.02). Yapısal faktör alt boyutunun madde ortalamaları incelendiğinde "Turizm Diyarbakır için olumlu sonuçlar doğuracaktır." (4.49) maddesi en yüksek algıya sahipken "Turizmi ile damak tadında değişime gidilecektir." (3.25) maddeleri en düşük algıya sahiptir.

Çizelge 7. Sosyo-Kültürel Faktör Boyutuna İlişkin Sıklık, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SOSYO-KÜLTÜREL MADDELERİ		Kesinlikle	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle	X	s.s.
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum		
Turizm sayesinde yerel halk farklı kültürlerle kaynaşacaktır	f	7	16	23	117	157	4.25	0.94
	%	2.2	5.0	7.2	36.6	49.1		
Turizm kent kültürünün tanınmasına katkı sağlayacaktır	f	4	10	17	104	185	4.42	0.83
	%	1.3	3.1	5.3	32.5	57.8		
Turizm yerel halkın kişisel gelişimine katkı sağlayacaktır	f	15	40	53	128	84	3.70	1.12
	%	4.7	12.5	16.6	40.0	26.3		
Turizm Diyarbakır için olumlu sonuçlar doğuracaktır	f	7	5	17	85	206	4.49	0.84
	%	2.2	1.6	5.3	26.6	64.4		
Turizmi ile damak tadında değişime gidilecektir	f	33	76	62	73	76	3.25	1.32
	%	10.3	23.8	19.4	22.8	23.8		
Boyut Ortalama = 4.02								

Ekonomik faktörler boyutu ile eğitim, medeni durum, meslek, tatile gitme durumu, turizme genel bakış açısı ve yaş Kruskal-Wallis H testi anlamlı bir farklılık göstermektedir ($P < 0.05$). Farklılıkların belirlenmesi amacıyla Mann-Whitney U testi yapıldığında, lisans mezunlarının ortaokul, lise, ilköğretim ve lisansüstü olanlara; bekârların evlilere; ev hanımlarının, esnaf, işçi, memur, öğrenci, işsiz ve özel sektör çalışanlarına; tatile gidenlerin gitmeyenlere; turizmin halkın üzerinde olumlu katkıları olduğunu belirtenlerin olumsuz görüş belirtenlere; yaşı 18-30 aralığında olanların, 46 ve üstü olanlara göre algı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir (Çizelge 8).

Çizelge 8. Katılımcıların Turizmin Ekonomik Etkilerine İlişkin Görüşleri Bireysel Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Sınıflandırmalar	N	Sıra ortalaması	U/ χ^2	P
Cinsiyet	Erkek	175	155,91	11884.0	0.327
	Kadın	145	166,04		
İlçe	Kayapınar	69	167.22	9.026	0.060
	Bağlar	80	175.52		
	Yenişehir	51	156.99		
	Sur	43	124.85		
	Diğer	77	161.11		
Eğitim Durumu	İlkokul	16	93.47	28.938	0.000*
	Ortaokul	12	88.83		
	Lise	57	129.83		

	Lisans	208	176.63		
	Lisansüstü	27	172.57		
Medeni Durum	Evli	216	168.48	9509.0	0.025*
	Bekar	104	143.93		
Meslek	Esnaf	17	136.15	16.846	0.018*
	İşçi	46	148.55		
	Memur	53	176.53		
	Öğrenci	84	165.68		
	İşsiz	34	184.16		
	Ev Hanımı	8	67.19		
	Özel Sektör	5	216.30		
	Diğer	73	151.48		
Gelir	1000 ve altı	125	161.86	2.883	0.578
	1001-2000	105	164.84		
	2001-3000	60	157.75		
	3001-4000	18	163.22		
	4000 ve üstü	12	118.04		
İkamet Süresi	1-5	53	178.36	3.324	0.505
	5-10	22	146.48		
	10-15	10	151.80		
	15-20	38	147.78		
	20 yıl ve üzeri	197	160.16		
Aidiyet	Yerlisi	241	165.06	8419.5	0.121
	Yerlisi olmayan	79	146.58		
Turizmle ilgili iş	Evet	35	166.97	4761.0	0.659
	Hayır	285	159.71		
Tatile gitme	Evet	196	176.78	8960.5	0.000*
	Hayır	124	134.76		
Turizmin yerel halk üzerinde olumlu katkısı	Evet	273	168.58	4209.5	0.000*
	Hayır	47	113.56		
Yaş(Yıl)	18-30	213	171.35	9.395	0.009*
	31-45	66	144.03		
	46 ve Üstü	41	130.62		

Sosyo-kültürel faktörler boyutu ile ikamet yeri (ilçe), eğitim ve medeni durum, meslek, tatile gitme, turizme genel bakış açısı ve yaş anlamı bir farklılık bulgusuna ulaşıldı ($P<0.05$). Bekârların evli olanlara; tatile gidenlerin gitmeyenlere; yaşı 18-30 aralığında olanların 46 ve üstü olanlara; Yenişehir ilçesinde ikamet edenlerin Sur ve diğer ilçelerde ikamet edenlere; ayrıca Bağlar ilçesinde ikamet edenlerin, Sur ilçesinde ikamet edenlere; lisans mezunu olanların, ortaokul, lise ve ilköğretim mezunlarına; turizme genel bakışı olumlu olanların olumsuz algılayanlara göre daha yüksek algıları olduğu; ev hanımlarının, esnaf, işçi, memur, öğrenci, işsiz, diğer ve özel sektör çalışanlarına göre; düşük algı düzeyi olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 9. Katılımcıların Sosyo-Kültürel Etkilerine İlişkin Görüşleri Bireysel Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Sınıflandırmalar	N	Sıra ortalaması	U/X ²	P
Cinsiyet	Erkek	175	158,04	12255.5	0.600
	Kadın	145	163,47		
İlçe	Kayapınar	80	183.39	10.879	0.028*
	Bağlar	69	168.36		
	Yenişehir	51	151.44		
	Sur	43	131.38		
	Diğer	77	151.94		
Eğitim Durumu	İlkokul	16	95.91	26.835	0.000*
	Ortaokul	12	100.92		
	Lise	57	134.84		
	Lisansüstü	27	139.19		
Medeni Durum	Evli	216	172,57	8624.5	0.001*
	Bekar	104	135,43		
Meslek	Esnaf	17	144.35	14.338	0.045*
	İşçi	46	151.14		
	Memur	53	159.42		
	Öğrenci	84	172.77		
	İşsiz	34	185.12		
	Ev Hanımı	8	66.94		
	Özel Sektör	5	195,60		
	Diğer	73	153.21		
Gelir	1000 ve altı	125	160.52	3.059	0.548
	1001-2000	105	160.63		
	2001-3000	60	162.11		
	3001-4000	18	180.50		
	4000 ve üstü	12	121.08		
İkamet Süresi	1-5	53	169.00	4.403	0.354
	5-10	22	164.50		
	10-15	10	201.45		
	15-20	38	139.76		
	20 yıl ve üzeri	197	159.69		
Aidiyet	Yerlisi	241	162.14	9124.0	0.578
	Yerlisi olmayan	79	155.49		
Turizmle ilgili iş	Evet	35	173.09	4547.0	0.392
	Hayır	285	158.95		
Tatile gitme	Evet	196	176.75	8967.0	0.000*
	Hayır	124	134.81		
Turizmin yerel halk üzerinde olumlu katkısı	Evet	273	166.53	4769.5	0.005*
	Hayır	47	125.48		
Yaş(Yıl)	18-30	213	170.51	8.770	0.012*
	31-45	66	148.48		
	46 ve Üstü	41	127.87		

Çevresel faktörler boyutu ile cinsiyet, gelir, aidiyet, turizme genel bakış açısı arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($P < 0.05$). Erkekler kadınlara; Diyarbakır yerlisinin yerli olmayanlara, turizmin etkilerini olumlu algılayanların olumsuz algılayanlara; 3001 – 4000 TL arasında geliri olanların 1000 TL ve altı, 1001 – 2000 TL, 2001 – 3000 TL ve 4001 TL ve üzeri olanlara göre algı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 10. Katılımcıların Çevresel Etkilerine İlişkin Görüşleri Bireysel Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Sınıflandırmalar	N	Sıra ortalaması	U/X ²	P
Cinsiyet	Erkek	175	150,57	10949.5	0.034*
	Kadın	145	172,49		
İlçe	Kayapınar	80	166.08	1.360	0.851
	Bağlar	69	159.73		
	Yenişehir	51	163.13		
	Sur	43	165.84		
	Diğer	77	150.68		
Eğitim durumu	İlkokul	16	156.97	6.920	0.140
	Ortaokul	12	165.46		
	Lise	57	160.97		
	Lisans	208	166.04		
	Lisansüstü	27	116.70		
Medeni durum	Evli	216	164,92	10278.0	0.216
	Bekar	104	151,33		
Meslek	Esnaf	17	128.76	13.976	0.052
	İşçi	46	148.79		
	Memur	53	166.50		
	Öğrenci	84	169.89		
	İşsiz	34	186.26		
	Ev Hanımı	8	208.88		
	Özel Sektör	5	209.70		
	Diğer	73	139.44		
Gelir	1000 ve altı	125	170.25	15.579	0.004*
	1001-2000	105	144.90		
	2001-3000	60	156.18		
	3001-4000	18	224.81		
	4000 ve üstü	12	120.58		
İkamet süresi	1-5	53	158.17	1.456	0.834
	5-10	22	161.73		
	10-15	10	194.40		
	15-20	38	156.97		
	20 yıl ve üzeri	197	159.95		
Aidiyet	Yerlisi	241	166.59	8051.5	0.039*
	Yerlisi olmayan	79	141.92		
Turizmle ilgili iş	Evet	35	137.77	4192.0	0.122
	Hayır	285	163.29		
Tatile gitme	Evet	196	160.30	12112.0	0.960
	Hayır	124	160.82		
Turizmin yerel halk üzerinde olumlu katkısı	Evet	273	164.75	5255.5	0.047*
	Hayır	47	135.82		
Yaş(Yıl)	18-30	213	156.82	1.129	0.569
	31-45	66	165.51		
	46 ve Üstü	41	171.57		

Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı yerel halkın turizme karşı tutumlarını belirleyerek turizm gelişim planlayıcılarına, yerel yönetime ve politika yapıcılara sağlam ve güvenilir veri sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için Sosyal Değişim Kuramına dayanarak bulgular elde edilmeye çalışıldı. Yerel halka anket uygulanarak veri sağlandı ve 5'li Likert yöntemiyle elde edilen ifadeler faktör analizi uygulandı. İfadeler ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak sınıflandırıldı. Yerel halkın bireysel özellikleri ile faktör analizi sonucu elde ettiğimiz boyutlar arasında ilişki olup olmadığı uygun istatistikî sınamalarla tespit edilmeye çalışıldı. Çözümleme sonucunda, ekonomik

faktörler boyutu ile eğitim, medeni durum, meslek, tatile gitme durumu, turizme genel bakış açısı ve yaş; çevresel faktörler boyutu ile cinsiyet, gelir, aidiyet, turizme genel bakış açısı; sosyo-kültürel faktörler boyutu ile ikamet yeri (ilçe), eğitim ve medeni durum, meslek, tatile gitme, turizme genel bakış açısı ve yaş değişkenleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna ulaşıldı.

Mevcut çalışmada yerel halkın turizme karşı kuvvetli bir desteğe sahip olduğu ortaya konmuştur. Aynı şekilde Godfrey (1998), iyi bir eşgüdüm sayesinde yerel paydaşlardan güçlü bir destek sağlanabileceğini belirtmiştir. Diyarbakır halkının olduğu gibi turizme karşı olumlu bir bakış açısına sahip olan Kayseri halkının özellikle sahip oldukları doğal, tarihi ve kültürel değerleri bölgeye gelecek olan turistlerle paylaşmak adına istekli oldukları söylenebilir (Erdem, 2017).

Diyarbakır'ın hem Doğu bölgesinde yer alması hem de yeni gelişen bir destinasyon olması nedeniyle karşılaştırmaların benzer özellikleri taşıyan çalışma alanı olarak seçilen destinasyonların seçilmesi sağlıklı değerlendirme açısından yerinde olacağı ileri sürülebilir. Bu sebeple, yeni gelişen destinasyon olarak kabul edilen Van, Sivas, Sinop, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Iğdır, Isparta, Gaziantep, Mardin, Bitlis vb. illerde gerçekleştirilen araştırmalarda halkın olumlu desteği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmada tespit edildiği şekilde halkın olumlu desteğinin belirlendiği araştırmalar azımsanmayacak sayıdadır (Alaeddinoğlu, 2007; Alaeddinoğlu, 2008; Doğan ve Üngüren, 2012; Kodaş ve Dikici, 2012;; Bayat ve Ilgaz, 2014; Zengin, Uyar ve Erkol, 2015; Giritlioğlu & Bulut, 2015; Toprak, 2015; Sandal ve Karademir, 2016). Ancak yerel halkın, kimi illerin turizm arz kaynakları yüksek olduğu halde, en uygun şekilde kullanılmadığı Diyarbakır örneğinde olduğu tarzda halkın vurguladığı bir görüştür (Öztürk ve Arslan, 2013; Bayat ve Ilgaz, 2014; Doğan ve Üngüren, 2012). Buna ek olarak, turizm yerel kimlik üzerinde yozlaştırıcı etkisi olabileceğini iddiasının (Nejati, Mohamed, & Omar, 2014) aksine, aralarında Mardin (Toprak, 2015), Şanlıurfa (Göktaş ve Türkeri, 2016) ve bu araştırmanın olduğu çalışmalarda, halkın ahlaki bozulma konusunda kaygılı olmadıkları şeklinde önemli bir bulguya ulaşılmıştır.

Türker (2013) çalışmasında, turizm gelişiminin ilk aşamalarında 45 yaş ve üzeri bireylerin turizmin ekonomik etkilerini olumsuz algıladıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde bu çalışmada, yaş arttıkça halkın turizmin ekonomik etkilerini olumsuz algıladığı tespit edilmiştir. Aksi yönde, Stylidis, et. al. (2010) ise yaş değişkeninin algılamada farklılık yaratmadığını bulmuştur (Kıngır ve ark., 2014). Bu çalışmada, katılımcıların gelir seviyesinin turizmin çevresel etkilerini algılama düzeyini olumlu bir şekilde etkilediği belirlenmiştir. Buna karşın, aynı değişkenle ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri algılama düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Araştırmaya katılanların tatile gitme durumuna göre, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri olumlu algılarken çevresel etkiler konusunda kayıtsız oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer bulgulara Kıngır ve ark., (2014) yaptıkları araştırmada da ulaşılmıştır.

Çelikkanat'ın (2016) çalışmasında, turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri ile yerel halkın bireysel özellikleri arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin, katılımcıların ekonomik etkileri algılamaları, onların medeni durumları, meslekleri ve gelir seviyelerine göre değişebileceği saptanmıştır. Mevcut çalışma, medeni durum değişkeni açısından yani bekarların evlilere göre, ekonomik etkileri daha yüksek düzeyde algıladıkları hususunda Çelikkanat'ın araştırmasıyla paralellik arz etmektedir. Keza mesleklere göre her iki çalışmada da algılama düzeyinin değiştiği bulgusu belirlenmiştir.

Birçok çalışmada, gelir düzeyi artıkça, yerel halkın turizmin ekonomik etkilerini daha olumlu algıladıkları bildirilmiştir (Zengin ve Altunel, 2009). Ancak bu çalışmada aynı sonuca ulaşılamamıştır. Çünkü gelir seviyesi yüksek kişilerin turizm faaliyetinden ekonomik anlamda herhangi bir beklentiye sahip olmayacağı ya da turizmin getirdiği maliyetlere katlanmak istememeleri doğal bir durumu yansıtmaktadır. Mevcut çalışmada, katılımcıların gelir düzeyinin artmasıyla çevresel faktörlerin etkilerini algılama düzeyini arttıracığı bulgusu elde edilmiştir. Bu sonuç, gelir seviyesi arttıkça çevre duyarlılığının da artacağı öngörüsü ile açıklanabilir. Buna ek olarak, katılımcıların meslekleri, medeni durumları ile turizmin ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarını algılama düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Örneğin, turizmle ilgili işlerle uğraşanların yani turizmden gelir sağlayan katılımcıların turizmin ekonomik boyutuna ilişkin tutumlarının olumlu olması beklenen bir durumu yansıtmaktadır (Biçici, 2014).

Üç faktörün etkilerine olumlu bakanların aynı zamanda genel anlamda turizmi olumlu algılayanlardan olması tesadüf değildir. Turizmi olumlu algılayan halk sosyal değişim kuramıyla örtüşük bir şekilde ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkilerinin getireceği faydaların maliyetinden fazla olacağı farkındalığına sahiptir.

Yapılan değerlendirmede Diyarbakır halkının turizmden beklentilerinin yüksek olduğu anlaşılacakla birlikte, halk kendilerinin de dahil olabileceği bir süreçte, turizmin kazandırabileceği nimetlerden faydalanmayı istemektedirler. Halk, turizm sayesinde yaşam koşullarının iyileşebileceği beklentisini taşımaktadır. Bu yönde elde edilen sonuçlar Alaeddinoğlu (2007) ve Dal ve Baysan (2007)'ın çalışmalarıyla örtüşmektedir.

Halkın bilinç düzeyinin yüksek olmasının nedeninin yoğun ziyaretçi akımının olmaması görüşü ileri sürülmüştür (Mansuroğlu, 2014). Bu bağlamda, Diyarbakır halkının turizm bilincinin gelişmişliği anılan çalışmayı destekler mahiyettedir. Çünkü Diyarbakır ilinde halen gözle görülür biçimde turizm faaliyetleri yoğunluk kazanamamıştır. Dolayısıyla olgunluk aşamasına gelmemiş olan bölgede, yerel halkın turizme istekli yaklaşması beklenen bir durumu yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, şimdiye kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde, yerel halkın kişisel özellikleriyle turizm faaliyetlerini algılamaları arasında ilişki olduğu konusunda görüş birliği vardır. Bu durum araştırma yapılan alanların sosyo-kültürel ve ekonomik yapıları ile bağlantılıdır. Alan, zaman ve mekân farklılığı, farklı sonuçlar verebilmektedir. Bu farklılıklara dayalı olarak, genel öngörülerin ve beklentilerin tersi yönünde sonuçlar elde edilebilmektedir. Bu çalışmada da benzer ve farklı sonuçlar saptanmıştır. Bu durumun sosyal bilimlerin özelliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü seçilen her bir alanın, dolayısıyla anket yapılan örneklemin farklılaşması olağan bir durumu göstermektedir. Hatta aynı alanda, farklı zamanlarda yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar da elde edilebilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bir bölgede turizm gelişimi ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel değişikliği beraberinde getirmektedir. Bu değişikliklerden etkilenen yerel halkın olumlu algısına koşut olarak olumsuz bakış açısı da oluşabilmektedir. Bu durum, turistleri rahatsız edecek ortamın oluşmasına zemin hazırlamakta dolayısıyla turizmin gelişimini sekteye uğratabilmektedir. Turizmin, sağlıklı ve sürdürülebilir bir gelişim sağlaması için yerel halk üzerinde etkilerinin belirlenmesinin bir zorunluluk olduğu konusunda görüş birliği vardır. Bu çalışmanın amacı, yerel halkın turizmin

etkilerini algılamaları belirlemektir. Turizmin etkileri ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlara ayrılarak cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, meslek, medeni hal, aidiyet, ikamet süresi, tatil alışkanlığı ve turizmle ilgili bir işte çalışma gibi kişisel değişkenler aracılığı ile incelenmiştir. Buna bağlı olarak, bu boyutlarla kişisel özellikler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Yerel halk turizm sayesinde gelirinde bir artış olacağı, il ekonomisine katkı sağlayacağı ve diğer sektörlerdeki yatırımları da tetikleyeceği böylece işsizliğin azalabileceği görüşündedir. Bununla birlikte, doğal çevre ve tarihi yapılar korunacağını, altyapı ve ulaşım sorunlarının azalabileceği yönünde olumlu bir bakış açısına sahiptir. Yerel halk farklı kültürlerle kaynaşmak, kent kültürünü tanıtmak konusunda isteklidir. Genel olarak turizmin yerel halk üzerinde olumlu katkılarının olacağı ifade edilmiştir. Az da olsa turizmin yerel halk üzerinde olumsuz etki yaratabileceği görüşü ileri sürülmüştür. Yerel halkın çoğunluğu, turistlerin ahlaki yapıyı olumsuz etkilediğini düşünmemektedir. Özellikle turizmle ilgili işle uğraşanlar, turizmin gelir üzerinde etkisi olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca yerel halkın büyük bir kısmı devlet desteğinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Böylece turizm faaliyetlerinin artırılması için devletten beklentilerin yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

Etkili bir turizm gelişimi ancak yerel halkın da sürece dahil edilmesiyle gerçekleşebilmektedir (Diedrich & García-Buades, 2009; Çalışkan & Özer, 2014; Ayazlar & Ayazlar, 2016; Lin, Chen, & Filieri, 2017). Farklı inanç, kültür, gelenek ve görenek, dile sahip insanları ve halkları birbirine yakınlaştıran turizm sayesinde, gelişime engel olarak öne sürülen güvenlik, siyasi ve etnik sorunlar sebep olmaktan çıkacaktır. Bununla birlikte, şark kültürüne özgü misafirperverlik, hoşgörü, saygı, paylaşma, yardımseverlik, gibi olumlu niteliklere haiz olan Diyarbakır halkı, olumsuz imajından kurtulmak istemektedir. Bölgenin terörle birlikte anılıyor olması, yerleşiklerin maddi ve manevi kayıplarına sebep olmaktadır. Yerel halk, turizm faaliyetlerinin canlanmasının ekonomik, kültürel, çevresel ve sosyal faydalar yaratacağının farkındadır. Bu nedendir ki, turizme yönelik olumlu bir tutum alacakları aşikardır. Yapılan görüşmelerde halkın, güven ortamının oluşmasının yatırımlara yansıtacağı ve bunun turizm faaliyetlerini de olumlu yönde etkileyeceği, kültürler arası iletişim ve etkileşimi arttıracığı, tüm bunlara bağlı olarak da kentin gelişmesinin hızlanacağı yönünde bir inanç ve beklentinin olduğu belirlenmiştir. Bu gelişmelerin turizm sayesinde olabileceği herkesçe bilinen bir gerçektir. Bu çalışma ile Diyarbakır halkının yeniliklere açık, değişimi benimsemeye meyilli, kaynaşma ve bütünleşmeye önem atfeden özelliklerini dikkate alarak; kalıplaşmış algıları ve önyargıları değiştirmek suretiyle sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel, ahlaki, dini çelişkileri yargılamadan, farklılıklara saygı duyup bütünleşmek (Yüksek, 2016) bölgenin ve ülkenin geleceği açısından hem zorunlu hem de gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diyarbakır'ın sahip olduğu zenginliklerin gerek ulusal alanda gerek uluslararası alanda yeterince tanıtılmadığı eksiklik olarak belirtilmelidir. Bu eksikliğin nedenleri arasında bölgede yaşanan terör olayları gösterilmektedir. Böylesine ciddi bir sorunun yanı sıra yerli halkın turizm bilincinde de eksiklikler görülmüştür. Turizm sektörüyle alakalı yeterli düzeyde hizmet ve pazarlama çalışmalarının olmaması, turizmin gelişimine engel olan başka bir etkidir. Diyarbakır ve ilçeleri birçok doğal, tarihi ve kültürel zenginlikler barındırmasına rağmen, potansiyel turizm talebini karşılayacak altyapıya sahip değildir. Bu zenginliklerin büyük kısmı herhangi bir maliyete katlanılmadan ulusal ve uluslararası alanda tanıtılabilir. Böylece kentin imkanlarından yatırımcı veya tüketici rolüyle faydalanabilecek kitle oluşturulabilir. Turizmi

hareketlendirmek adına turistlere yönelik paket turlar hazırlanarak çeşitli indirimler yoluna gidilebilir. Sahip olunan değerler, kamu desteğiyle restore edilip turizme açılabilir. Bu destekle birlikte yerel halkın etkin planlarla sürece dahil edilmesi sağlanabilir. Turizm açısından önem arz eden sağlık, temizlik, güvenlik sorunları en aza indirilerek kente yapılan ziyaretler sırasında turiste kendini özel hissettirebilir.

Diyarbakır'da yaşanan terör olayları kentin imajını zedelemiştir. Kent imajı çalışmaları olumsuzlukları en aza indirebilecek itici güç olarak kullanılabilir. Diyarbakır'daki müzeler şehrin turizm ihtiyacını belirli düzeyde karşılasa bile Diyarbakır'a daha fazla ve değişik anlayışta müzeler yapılabilir. Farklı din ve mezheplere ait bazı kutsal yapılar tanıtım faaliyetlerinde kullanılabilir. Turizmle ilgili iş kolları arttırılıp, çalışanlara turizm konusunda eğitim verilebilir. Kentte çekilecek dizi filmler, çeşitli şekillerde desteklenebilir. Turizm paydaşları arasında iş birliği arttırılabilir. Üniversite ve paydaşlar turizm bilincini artırıcı ortak projeler gerçekleştirebilir. Turizm işletmelerinde hizmet kalitesini arttırmak amacıyla hem işletme içinde hem işletme dışında çalışanlara çeşitli eğitimler, programlar sunulabilir. Bu eğitimler ortak projelerle finanse edilebilir. Çevre illerle hızlı tren, uzak illerle hava yolu seferleri tesis edilerek ulaşım olanakları arttırılabilir.

Anketlerin çoğunluğunun güvenlik kaygılarından ötürü Diyarbakır'ın tarihi ve turistik bölgesi olan Sur ilçesinde gerçekleştirilememesi yani bu alanda yoğunlaştırılmaması önemli kısıtlılık olarak sayılabilir. Gelecek çalışmalarda bu husus dikkate alınabilir. Bu çalışmanın bulguları ilgili kente ait olduğu halde bulguların genelleştirilememesi çalışmanın diğer kısıtlılığını oluşturmaktadır. Çünkü çeşitli çalışmalarda, çalışma alanının özelliğine göre farklı sonuçlar elde edilmiştir (Gursoy et al., 2010; Gabriel Brida et al., 2011; Vargas-Sánchez, Porras-Bueno, & Plaza-Mejía, 2011; Khoshkam, Marzuki, & Al-Mulali, 2011; Bimonte & Punzo, 2016).

Bununla birlikte, ekseri çalışmaların, turizmin belli yörelerde etkilerinin hissedilmeye başlandıktan sonra gerçekleştirilmesi, turizm kalkınma planlarında sapmalara yol açabilmektedir. Oysa halkın görüşlerinin turizm faaliyetlerinin yoğunlaşmasından hem önce hem de sonra tespit edilmesi elde edilen sonuçların karşılaştırılmasına olanak sağlayabilir. Böylece kalkınma planlarındaki sapma ve hata payının azaltılması, dolayısıyla kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına katkı sağlanabilir. Böylesi bir araştırma yöntemi o bölgenin turizminin sağlıklı gelişimi açısından önemlidir. Buna bağlı olarak, bu çalışmanın Diyarbakır gibi turizm faaliyetlerinin yoğunlaşmadığı bir alanda uygulanmış olması onu farklı ve önemli bir konuma getirmektedir.

Mevcut şartların değişmesi ihtimaline binaen bu tür araştırmalar aynı alanda yeniden yapılabilir. Ayrıca sonraki araştırmalara yerli-yabancı ziyaretçiler ve diğer paydaşların dâhil edilmesi, yapılacak turizm gelişim planlarının başarısı açısından önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma Akademik İncelemeler Dergisi Sayı : 2 Cilt : 1 Yıl : 2006. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2).
- Akova, O. (2014). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2), 77-109. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/akademikincelemeler/issue/1558/19165>

- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 1–16.
- Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas kentinde halkın turiste ve turizme bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1–23.
- Ali, F., Hussain, K., Nair, V., & Nair, P. K. (2017). Stakeholders' perceptions & attitudes towards tourism development in a mature destination, *65*(2), 173–186.
- Almeida-García, F. et. al. (2016). Residents' perceptions of tourism development in Benalmádena (Spain). *Tourism Management*, 54, 259–274. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.11.007>
- Almeida-García, F., Peláez-Fernández, M. Á., Balbuena-Vázquez, A., & Cortés-Macias, R. (2016). Residents' perceptions of tourism development in Benalmádena (Spain). *Tourism Management*, 54, 259–274. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.11.007>
- Almeida García, F., Balbuena Vázquez, A., & Cortés Macías, R. (2015). Resident's attitudes towards the impacts of tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13, 33–40. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2014.11.002>
- Andereck, K. L., & Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the Nature of Tourism and Quality of Life Perceptions among Residents. *Journal of Travel Research*, 50(3), 248–260. <https://doi.org/10.1177/0047287510362918>
- Andriotis, K., & Vaughan, R. D. (2003). Urban Residents' Attitudes toward Tourism Development: The Case of Crete. *Journal of Travel Research*, 42(2), 172–185. <https://doi.org/10.1177/0047287503257488>
- Ayazlar, G., & Ayazlar, R. A. (2016). Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumunda Aidiyet Duygusu ve Yaşam Tatmininin Rolü / The Role of Sense of Belonging and Life Satisfaction on Local People's Attitude towards Tourism Effects. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1451–1470. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ataunisobil/issue/26966/283407>
- Başarangil, E. A. (2016). Trakya Bölge Halkının Destinasyon Yönelimlerindeki Rekreatif Etkinlik Tercihlerinin Demografik Değişkenler Açısından incelenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(4), 39–56. <https://doi.org/10.21325/jotags.2016.47>
- Bestard, A. B., & Nadal, J. R. (2007). Modelling environmental attitudes toward tourism. *Tourism Management*, 28(3), 688–695. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2006.04.004>
- Biçici, F. (2014). Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10(1), 19–35. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/soid/issue/11360/135837>
- Bimonte, S., & Punzo, L. F. (2016a). Tourist development and host–guest interaction: An economic exchange theory. *Annals of Tourism Research*, 58, 128–139. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.03.004>
- Bimonte, S., & Punzo, L. F. (2016b). Tourist development and host–guest interaction: An economic exchange theory. *Annals of Tourism Research*, 58, 128–139. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.03.004>

- Birdir, K., Karakan, H. İ., & Çolak, O. (2016). Gaziantep İlinin Turizm Açısından Swot Analizi ve Turizmin Geliştirmesine Yönelik Öneriler. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13(1). Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/soid/issue/11394/136083>
- Boğan, Erhan ve Sarışık, M. (2016). Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Yönelik Görüşü ve Algılamalarının Belirlenmesi Üzerine Alanya’da Bir Araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (12), 325–342.
- Cavus, S., & Tanrısevdi, A. (2003). Residents’ Attitudes Toward Tourism Development: A Case Study in Kusadasi, Turkey. *Tourism Analysis*, 7(3), 259–269. <https://doi.org/10.3727/108354203108750102>
- Çelikkanat, N. (2016). YEREL HALKIN TURİZME BAKIŞ AÇISI: BODRUM İLÇESİ ÖRNEĞİ. *Doktora Tezi*.
- Dal, N., & Baysan, S. (2007). Kuşadası’nda Kıyı Kullanımı ve Turizmin Mekansal Etkileri Konusunda Yerel Halkın Tutumları. *Eğre Coğrafya Dergisi*, 16, 69–85.
- Diedrich, A., & García-Buades, E. (2009). Local perceptions of tourism as indicators of destination decline. *Tourism Management*, 30(4), 512–521. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2008.10.009>
- Doğan, H., & Üngüren, E. (2012). Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 103–122. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/sduiibfd/issue/20822/222876>
- Ekici, R., & Çizel, B. (2015). Yerel Halkın Turizm Gelişimi Desteğine İlişkin Tutumlarının Destinasyonların Gelişme Düzeylerine Göre Farklılıkları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 73–87. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/soid/issue/11390/136044>
- Erdem, A. (2017). *Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Tarafından Nasıl Algılandığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Kayseri Örneği*.
- Gabriel Brida, J., Osti, L., & Faccioli, M. (2011). Residents’ perception and attitudes towards tourism impacts. *Benchmarking: An International Journal*, 18(3), 359–385. <https://doi.org/10.1108/14635771111137769>
- Giritlioğlu, İ., & Bulut, E. (2015). Yerel Halkın Bakış Açısına Göre Gaziantep Turizmi ve Sürdürülebilirlik. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5(1), 25–31.
- Godfrey, K. (1998). Attitudes towards “sustainable tourism” in the UK: a view from local government. *Tourism Management*, 19(3), 213–224. Retrieved from <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S026151779800020X>
- Göktaş, L. S. (2016). Turizmin Kültürel ve Ahlaki Etkisi : Şanlıurfa İlinde Uygulamalı Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 12, 104–117.
- Gursoy, D., Chi, C. G., & Dyer, P. (2010). Locals’ Attitudes toward Mass and Alternative Tourism: The Case of Sunshine Coast, Australia. *Journal of Travel Research*, 49(3), 381–394. <https://doi.org/10.1177/0047287509346853>

- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79–105. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00028-7](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00028-7)
- Güney, D., & Göller, V. (2017). Kırsal Turizm Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımının Belirlenmesi: Misi Köyü Örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 3(2), 25–36. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/touraj/issue/27139/285535>
- Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. (1997). A Theoretical Analysis of Host Community Resident Reactions to Tourism. *Journal of Travel Research*, 36(2), 3–11. <https://doi.org/10.1177/004728759703600202>
- Khoshkam, M., Marzuki, A., & Al-Mulali, U. (2016). Socio-demographic effects on Anzali wetland tourism development. *Tourism Management*, 54, 96–106. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.10.012>
- Lawson, R., Williams, J., Young, T., & Cossens, J. (1998). A comparison of residents' attitudes towards tourism in 10 New Zealand destinations. *Tourism Management*, 19(3), 247–256. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(98\)00018-1](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(98)00018-1)
- Lin, Z., Chen, Y., & Filieri, R. (2017). Resident-tourist value co-creation: The role of residents' perceived tourism impacts and life satisfaction. *Tourism Management*, 61, 436–442. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.02.013>
- Mansuroğlu, S. (2014). Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 35–46. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/akdenizfderg/issue/1578/19571>
- Nejati, M., Mohamed, B., & Omar, S. I. (2014). Locals' perceptions towards the impacts of tourism and the importance of local engagement: A comparative study of two islands in Malaysia. *Tourism*, 62(2), 135–146. Retrieved from <http://www.mendeley.com/research/locals-perceptions-towards-impacts-tourism-importance-local-engagement-comparative-study-two-islands>
- Nunkoo, R., Smith, S. L. J., & Ramkissoon, H. (2013). Residents' attitudes to tourism: a longitudinal study of 140 articles from 1984 to 2010. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), 5–25. <https://doi.org/10.1080/09669582.2012.673621>
- Ribeiro, M. A., Pinto, P., Silva, J. A., & Woosnam, K. M. (2017). Residents' attitudes and the adoption of pro-tourism behaviours: The case of developing island countries. *Tourism Management*, 61, 523–537. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.03.004>
- Sharpley, R. (2014a). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, 42, 37–49. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.10.007>
- Sharpley, R. (2014b). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, 42, 37–49. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.10.007>
- Sinclair-Maragh, G. (2017). Demographic analysis of residents' support for tourism development in Jamaica. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6(1), 5–12. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2016.03.005>

- Şahbaz, R. P., & Karaçar, E. (2013). Yerel Çekiciliklerin Turizme Kazandırılmasına Yönelik Yöre Halkının Tutumları : Çankırı Tuz Mağarası Örneği (For Local Appeals to Tourism Attitude of Local People : Çankırı Salt Cave Case). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 1(4), 12–19.
- Teye, V., Sirakaya, E., & F. Sönmez, S. (2002). Residents' attitudes toward tourism development. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 668–688. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00074-3](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00074-3)
- Toprak, L. (2015). Mardin'de Halkın Turizm Algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 201–218. <https://doi.org/10.17755/esosder.73723>
- Tosun, C. (2002). Host perceptions of impacts. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 231–253. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00039-1](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00039-1)
- Tunçsiper, B. (2011). Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolünün Yerel Halkın Görüşleri Çerçevesinde Belirlenmesi: Ayvacık(ASSOS) Örneği. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 93–114.
- Vargas-Sánchez, A., Porras-Bueno, N., & Plaza-Mejía, M. de los Á. (2011). Explaining residents' attitudes to tourism. *Annals of Tourism Research*, 38(2), 460–480. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2010.10.004>
- Yankholmes, A. K. B., & Akyeampong, O. A. (2010). Tourists' perceptions of heritage tourism development in Danish-Osu, Ghana. *International Journal of Tourism Research*, 12(April), 603–616. <https://doi.org/10.1002/jtr.781>
- Yıldız, S. B., & Polat, E. (2016). Yerel Halkın Eskişehir'de Düzenlenen Festivallerin Etkilerine Yönelik Algıları (Local People s Perceptions towards the Effect of the Festivals Held in Eskişehir). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(2), 40–62. <https://doi.org/10.21325/jotags.2016.13>
- Yolal, M. (2016). *Turizm Araştırmalarında Örneklem Bibliyometrik Bir Araştırma*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Yoon, Y., Gursoy, D., & Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22(4), 363–372. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(00\)00062-5](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(00)00062-5)

A Research on the Determination of Residents' Perception About Tourism in Diyarbakır

Şükran HANÇER

Harran University, Graduate Student

Ali Rıza MANCI

Harran University, School of Tourism and Hotel Management

Extensive Summary

With the development of transport facilities, people who have temporarily left their places of residence to go to other places and have the opportunity to meet their psychological, social and cultural needs such as sightseeing, rest, recreation and learning have become necessities over time. Tourism mobility can cause positive and negative economic, social, cultural and environmental impacts on international, national and local levels (Almeida García, et al., 2015). The perception of the residents' towards tourism, must be evaluated periodically. If it is ignored or is not taken into consideration, may result in to unstable long-term tourism development plans (Dal and Baysan, 2007; Biçici, 2014). Accordingly, it is important and necessary to determine whether residents' support tourism developments or not (Nunkoo et al., 2013).

The purpose of this study is to determine perception of residents' toward tourism in the case of Diyarbakir. Thus, the residents together with other stakeholders will be involved in the process of regional tourism planning.

The social change model is the most frequently used theory in these types of studies (Jurowski et al., 1997). The feature of this model is the consideration of the cost-benefit factor in the host-guest interaction process. Thus, it is easy to explain why the social exchange paradigm constitutes a useful theoretical framework and why residents are in a positive or negative attitude (Andereck, Valentine, Knopf, & Vogt, 2005). In this study, the demographic characteristics of residents, the ways in which they perceive tourism effects and their relations have been tried to be explained based on the social exchange theory.

In the field of tourism research, 271 questionnaires are sufficient in studies conducted with 90% confidence level and 10% error margin (Yolal, 2016). The data used in the study consists of 320 questionnaires selected by convenience sampling method from Diyarbakir residents. Bağlar, Kayapınar, Yenişehir and Sur, which are the districts centers of Diyarbakır province are selected.

Dimension of economic factors include education, marital status, occupation, vacation experience, age and general perception of tourism; environmental factors include gender, income, place attachment, general perception of tourism; socio-cultural factors consist of place of residence, education and marital status, occupation, vacation experience and age were determined to be a statistically significant. It was concluded that tourism is an effective tool for regional development. Finally, it is predicted that the number of visitors will increase with the completion of the deficiencies of the infrastructure and superstructure. Positive attitudes towards the tourism are crucial for the sustainability of the tourism development of the province. In addition, subsequent research was proposed in terms of the success of the tourism development plans to include domestic and foreign visitors and stakeholders.

As a result, there are many national and international researches on determining residents' perception of tourism. Although most studies were applied research, there are few theoretical studies. Due to the different characteristics of the areas, various findings have been reached. Therefore, it is inevitable to revise same study and area to obtain efficient and practicable results.